

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата економічних наук, доцента Міщука Ігоря Пилиповича
на дисертаційну роботу Троня Станіслава Павловича на тему
«Інформаційне забезпечення при процесно-орієнтованому управлінні
торговельними підприємствами», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та
управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами,
планами, темами

На сучасному етапі розвитку економіки України, коли ринкове середовище характеризується мінливістю та значним обсягом інформації, яку необхідно обробляти економічним суб'єктам, проблема інформаційного забезпечення підприємств не тільки не втратила своєї значимості, але і набула нового звучання. Висококонкурентне середовище спонукає торговельне підприємство до збільшення обсягів інформаційних ресурсів, необхідних для прийняття управлінських рішень і вдосконалення методів їх обробки, тобто, до вдосконалення інформаційного забезпечення за умов зміни парадигми, в якій це управління відбувається.

Більшість дослідників сходяться на думці, що найбільш ефективним для сучасних умов є процесно-орієнтоване управління. Використання інформаційного забезпечення при процесно-орієнтованому управлінні торговельними підприємствами обумовлює зростання швидкості й

адекватності процесу прийняття управлінських рішень, підвищення ефективності діяльності підприємства й зміцнення його становища на ринку.

Враховуючи зазначене, а також відсутність конкретних досліджень напрямів, підходів, методів та інструментарію для синтезу інформаційного забезпечення при процесно-орієнтованому управлінні торговельними підприємствами, дисертаційна робота Троня С.П. на дану тему є своєчасною і актуальною, має значний теоретичний і практичний інтерес.

Актуальність теми підтверджується зв'язком дослідження з науковими планами та програмами ВНЗ Укоопспілки «Полтавського університету економіки і торгівлі», зокрема, дисертація Троня С.П. є складовою науково-дослідних робіт за темою «Статистичний аналіз та інформаційне забезпечення систем моніторингу соціально-економічних процесів» (номер держ. реєстрації 0112U001076) та «Процеси та їх моделі в управлінні вищим навчальним закладом» (номер держ. реєстрації 0110U002213).

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, що виносяться на захист, підтверджуються аналізом праць вітчизняних та зарубіжних учених, використанням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, статистичних та емпіричних даних. Наукові положення, висновки та результати, які містяться у дисертації, базуються на глибокому теоретичному аналізі та систематизації наукових праць з проблем вдосконалення інформаційного забезпечення торговельних підприємств в контексті управління ними на процесно-орієнтованих засадах.

Прикладної спрямованості дисертаційній роботі надає вивчення досвіду діяльності та управління торговельними підприємствами України, зокрема Полтавської області. Інформаційна база дослідження охоплює законодавчі акти України, постанови Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, дані статистичної звітності українських підприємств, Державної служби

статистики України, інформаційно-аналітичні матеріали, результати власних досліджень.

Об'єкт, предмет, мета роботи логічно пов'язані та чітко окреслюють поле дослідження. Об'єктом дослідження виступають процеси аналізу й удосконалення інформаційного забезпечення при процесно-орієнтованому управлінні торговельними підприємствами. Предметом дослідження є методичні та теоретичні підходи до синтезу інформаційного забезпечення при процесно-орієнтованому управлінні торговельними підприємствами. Дисертантом досить чітко сформульована мета дослідження, яка спрямована на подальший розвиток науково-методичних положень і практичних рекомендацій щодо синтезу інформаційного забезпечення при процесно-орієнтованому управлінні торговельними підприємствами. Зміст сформульованих наукових завдань структурно і логічно узгоджений, їх кількість можна вважати достатньою для розкриття визначеної теми дисертації та досягнення поставленої мети.

Обґрунтування обраної теми дисертації вважаємо змістовним та переконливим, а коло вирішуваних завдань - таким, що сприяє розкриттю теми та досягненню мети дослідження. Таким чином, пропозиціям, розробкам та висновкам, які представлені в дисертації, притаманна повнота та логічність викладення, достатній рівень обґрунтованості і достовірності, наукова новизна.

Вірогідність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації підтверджується їх апробацією у відкритому друку, обговоренням на міжнародних і Всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Обґрунтованість і достовірність висновків та рекомендацій підтверджується наявністю відповідних актів впровадження результатів дисертаційної роботи в практичну діяльність торговельних підприємств Полтавської області, а також у навчальний процес ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

3. Наукова новизна, теоретична і практична значущість дисертації

Достовірність результатів дослідження забезпечується коректним

формулюванням наукових і практичних завдань дослідження, цілісністю, пов'язаністю та завершеністю наукового дослідження, логічним зв'язком експериментальної частини з теоретичними результатами, впровадженням запропонованих у дисертації розробок і рекомендацій у практичну діяльність підприємств торгівлі.

Зміст дисертації дозволяє стверджувати, що дисертаційна робота є певним внеском у розвиток теоретичних положень та розробки науково обґрунтованих практичних рекомендацій щодо синтезу інформаційного забезпечення при процесно-орієнтованому управлінні торговельними підприємствами.

У межах вирішення даної проблеми автором запропоновано низку рекомендацій і пропозицій, які заслуговують на увагу та відзначаються науковою новизною, зокрема:

✓ автором удосконалено концептуальне обґрунтування синтезу інформаційного забезпечення при процесно-орієнтованому управлінні торговельними підприємствами, що побудоване на базових методологіях та теоріях розробки інформаційного забезпечення та управління торговельними підприємствами на засадах процесно-орієнтованого підходу, завдяки чому визначається склад методичних та організаційно-практичних інструментів для забезпечення необхідною інформацією системи процесу управління торговельним підприємством (С. 49-64, 69-88);

✓ дисертантом удосконалено підхід до аналізу інформаційного забезпечення діяльності при процесно-орієнтованому управлінні торговельними підприємствами, який базується на визначенні основних бізнес-процесів таких підприємств та здійсненні аналізу, якими є типові підходи до їх автоматизації, що дає можливість сформулювати цілі та завдання процесу вдосконалення інформаційного забезпечення торговельного підприємства (С. 89-106);

✓ здобувачем удосконалені науково-методичні підходи вдосконалення організаційної структури торговельного підприємства, які базуються на

узгодженні глобальних та локальних організаційних змін, що дає можливість побудувати бізнес-процеси торговельного підприємства відповідно до встановлених цільових показників його діяльності (С. 128-143);

✓ дисертантом удосконалений підхід щодо оцінювання тенденцій та стану зрілості технологій інформаційного забезпечення при процесно-орієнтованому управлінні, що базується на визначенні ступеня забезпечення потреб торговельних підприємств з обробки інформації наявними засобами та дає можливість отримати кількісні оцінки відповідності інформаційного забезпечення підприємства вимогам процесно-орієнтованого управління (С. 107-124);

✓ автором розвинуто підхід до здійснення внутрішнього аудиту ефективності інформаційного забезпечення процесно-орієнтованого управління, в основу якого покладено формалізація кожного з етапів впровадження нового інформаційного забезпечення на торговельному підприємстві, що дає можливість здійснювати розрахунок виконання етапів та своєчасно внести необхідні корективи до плану впровадження (С. 144-159);

✓ заслуговує на увагу також авторський підхід до діагностики ефективності інформаційного забезпечення процесно-орієнтованого управління, який базується на встановленні залежності між показниками нижнього рівня, що характеризують безпосередньо вплив складових інформаційного забезпечення, та загальними показниками ефективності торговельного підприємства, що надає можливість забезпечити реагування інформаційного забезпечення на зміни зовнішнього середовища та умов діяльності торговельного підприємства (С. 160-174).

Практичне значення мають такі розробки як: пропозиції щодо синтезу інформаційного забезпечення при процесно-орієнтованому управлінні торговельними підприємствами; розробка підходів щодо аналізу інформаційного забезпечення діяльності при процесно-орієнтованому управлінні торговельними підприємствами й оцінювання тенденцій та стану зрілості технологій інформаційного забезпечення при процесно-орієнтованому управлінні;

пропозиції щодо організації інформаційного забезпечення при процесно-орієнтованому управлінні підприємствами на основі теорій організаційних змін і внутрішнього аудиту ефективності інформаційного забезпечення процесно-орієнтованого управління.

4. Дискусійні положення та зауваження до роботи

Незважаючи на загальну високу оцінку, робота не вільна від окремих недоліків. Серед них:

1. Автором дисертації запропоновано під інформаційним забезпеченням розуміти комплекс, до якого входять процеси збору, аналізу, зберігання, передачі та надання інформації, яка необхідна для прийняття управлінських рішень щодо реалізації бізнес-процесів торговельного підприємства, і вимоги до оформлення цієї управлінської інформації (С.50). Але з цього визначення не зрозуміло, чи входять до інформаційного забезпечення інформаційні системи як програмний продукт, чи автор розглядає інформаційне забезпечення лише як процеси?

2. У запропонованій дисертантом класифікації методів управління підприємствами досить умовною, на наш погляд, є доцільність виділення груп методів: а/ проміжних між спрямованими на облік витрат і на безпосередньо управління підприємствами (див. С.15), а також - методів, пов'язаних зі специфікою бізнес-процесів управління торговельними підприємствами, адже, як видно з рис.1.1, методи калькулювання собівартості процесів дуже несуттєво за механізмом відрізняються від методів калькулювання собівартості торговельних процесів, а методи інжинірингу та реінжинірингу цілком можуть бути застосовані в підприємствах торгівлі;

3. Наведений автором у пп.1.2 аналіз досліджених підходів до трактування сутності та змістового наповнення інформаційного забезпечення процесно-орієнтованого управління торговельними підприємствами доцільно було б візуалізувати у формі таблиці чи рисунка, в якому були б чітко

акцентовані представники окремих груп авторів, що підтримують ті чи інші підходи, характерні особливості підходу, його переваги, недоліки тощо;

4. Основний акцент в аналізі практичних аспектів дослідження дисертантом та викладі аналітичних матеріалів зроблено на прикладах з діяльності підприємств кооперативної роздрібної торгівлі, натомість згадані у тексті оптові торговельні підприємства досліджуються дещо фрагментарно, інформації щодо них немає, наприклад, у табл.2.13-2.15, а тому виникає питання щодо коректності зроблених відносно них узагальнень (можливо, правильним було б взагалі винести оптову торгівлю за межі дослідження?);

5. Недостатньо коректним, на нашу думку, є той факт, що, наголошуючи в пп.2.2 на необхідності врахування реалій діяльності вітчизняних підприємств торгівлі під час визначення переліку бізнес-процесів та визначення центрів відповідальності, автор виокремлює три типових схеми організаційної структури торговельних підприємств, опираючись на матеріали літературних джерел, в яких відображено моделі, які застосовуються у практиці діяльності саме зарубіжних торговців (С.92-93). Як наслідок, отримана автором узагальнена схема (рис.2.4, С.94), не відповідає ні структурній моделі, притаманній вищезгаданим (у п.4) кооперативними підприємствам, ні моделям, розповсюдженим в більшості вітчизняних торговельних підприємств, а це в подальшому веде до недостатньо коректного розподілу функцій між відповідними підрозділами.

6. Заслуговує на увагу проведений автором у пп.2.2 аналіз інформаційних систем для вирішення завдань інформатизації торговельних бізнес-процесів, в якому увагу зосереджено на програмних продуктах, адаптованих до специфіки роздрібної торгівлі, управління складами, бізнес-аналітики, забезпечення організації документообігу, обміну даними, управління кадрами, бухгалтерського обліку тощо. Разом з тим, серед досліджуваних систем автором не згадані системи класу ERP чи їх відповідники, які адаптовані до обслуговування оптової торговельної діяльності (при тому, що автор наголошує на актуальності та складності

проблем організації таких бізнес-процесів), зокрема – в системах дистрибуції. У цьому ж контексті варто звернути увагу на ігнорування дисертантом факту існування та активного використання в системі споживчої кооперації України внутрішньосистемного (корпоративного) програмного забезпечення та відповідних інформаційних систем, які застосовуються в кооперативних торговельних підприємствах досить тривалий час.

Проте, відзначені недоліки не мають принципового характеру та не знижують загального високого теоретичного та науково-методичного рівня дисертації.

5. Загальні висновки і оцінка дисертації

Дисертаційна робота Троня С.П. виконана на достатньо високому науковому рівні, містить нові теоретичні узагальнення та науково-методичні підходи до вирішення актуального наукового завдання розробки теоретичних і практичних рекомендацій щодо синтезу інформаційного забезпечення при процесно-орієнтованому управлінні торговельними підприємствами.

Актуальність теми дослідження, науковий рівень і практичне значення дисертації відповідають вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Завдання дослідження охоплюють широке коло питань, що дозволило автору всебічно вивчити досліджуваний об'єкт і досягти поставленої мети. Роботу позитивно відрізняє продумана структура, чіткість та логічність розв'язання проблеми дослідження, обґрунтованість та аргументованість методів і підходів щодо рішення поставлених завдань. Стиль викладення тексту дисертації носить науковий характер.

Аналіз змісту автореферату, друкованих праць за темою дисертації дозволяє зробити висновок, що в них достатньо повно відображено методику дослідження, наукові результати і основні висновки. Автореферат дисертаційної роботи відповідає за своїм змістом та структурою дисертації. Усі пункти наукової новизни дослідження, які заявлені в авторефераті,

необхідним чином розкриті та відображені в дисертаційній роботі. Обсяг друкованих праць та їх кількість відповідає вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Результати дослідження викладені автором у 12 наукових працях (особисто автору належить 3,75 друк. арк.), з яких 6 – у фахових наукових виданнях України (одне з яких включене до міжнародних наукометричних баз), одна – у наукових періодичних виданнях інших держав. Пропозиції автора апробовані на 5 науково-практичних конференціях різного рівня у Львові, Ужгороді, Одесі, Дніпрі, Запоріжжі, тобто, основні положення дослідження пройшли всі види апробації: вони опубліковані, впроваджені, обговорені на науково-практичних конференціях різного рівня.

Таким чином, викладене дозволяє стверджувати, що дисертація на тему «Інформаційне забезпечення при процесно-орієнтованому управлінні торговельними підприємствами» за якістю дослідження, рівнем наукової новизни одержаних результатів і їх практичною цінністю відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», а її автор, Тронь Станіслав Павлович, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

професор кафедри комерційної діяльності
і підприємництва Львівського
торговельно-економічного університету,
к.е.н., доцент

22.12.2016

І. П. Міщук

